

ต้นทุนภูมิปัญญาเขาบายศรี

ชุมชน	ต้นทุน	ศักยภาพ	ข้อจำกัด
เขาบายศรี	<ol style="list-style-type: none"> 1.สวนผลไม้หลากหลาย 2.อุโมงค์เก็บน้ำใต้ดิน 3.ต้นทุเรียนโบราณอายุเกินร้อยปี 4.สวนระกำหวาน เกสรระกำ ตัวผู้ดอกกระกำ 5.ประวัติความเป็นมาของตำบลเขาบายศรี พร้อมนมัสการปู่เจ้าเขาบายศรี 6.วัดพัฒนาตัวอย่าง 7.ซีม่าชมสวนผลไม้ หมู่ 10 (กลุ่มใหม่) 8.ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP หมู่ 8 9.ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ 10.การสนับสนุนของหน่วยงานในพื้นที่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1.มีประสบการณ์เรื่องการจัดการท่องเที่ยว และได้รับการยอมรับในระดับจังหวัด 2.เน้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่บนฐานภูมิปัญญาและองค์ความรู้ของชุมชน (ชุมชนเกษตรโบราณ) 3.เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1.การมีส่วนร่วมยังน้อย ไม่เห็นชุมชนชัดเจน 2.ต้องการหาแนวร่วมเพิ่มขึ้น 3.ระบบข้อมูล มัคคุเทศก์ 4.พัฒนาและขยายพื้นที่การท่องเที่ยวของชุมชน 5.การจัดการท่องเที่ยวยังกระจุกตัวอยู่เฉพาะพื้นที่ 6.การกำหนดอัตลักษณ์ยังไม่ชัดเจน เช่น การท่องเที่ยววิถีชีวิตโบราณ 7.การทำแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ไปในตัว 8.ระบบการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง

เขาบายศรี เป็นชุมชนเล็กๆ เก่าแก่ ตั้งอยู่ใกล้ตัวเมืองจันทบุรี และติดถนนสุขุมวิท ชุมชนแห่งนี้จัดการท่องเที่ยวโดยผ่านงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เมื่อประมาณปี 2548 จนก่อรูปและพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เขาบายศรีขึ้นมา เขาบายศรีมีเส้นทางสัญจรที่สะดวกสบายเหมาะแก่การมาท่องเที่ยวพักผ่อน เพื่อชมสวนในบรรยากาศด้วยสภาพดินที่อุดมสมบูรณ์ ชุมชนเขาบายศรี จึงมีวิถีในการทำเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสวนผลไม้ชีวภาพ ซึ่งปฏิบัติกันมาช้านานจนเกิดเป็นสวนผลไม้โบราณ มีต้นทุเรียนยักษ์อายุกว่าร้อยปี นอกจากนั้นยังมีภูมิปัญญาชาวสวนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น การผสมเกสรระกำตัวผู้ที่ทำดูได้ยาก และการทำอุโมงค์กักเก็บน้ำใต้ดิน นอกจากนี้ยังสามารถแวะไปไหว้พระและลอดโบสถ์ที่วัดเขาบายศรีได้อีกด้วย นอกจากนั้นยังมีโฮมสเตย์ และผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ทุเรียนทอด ทุเรียนกวน สลละลอยแก้ว และแก้วมังกรกวน เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัด เช่น การมีส่วนร่วมยังน้อย ไม่เห็นชุมชนชัดเจน ระบบข้อมูล มัคคุเทศก์ การพัฒนาและขนาดพื้นที่การท่องเที่ยวของชุมชน เป็นต้น

วิถีชุมชนเขาบายศรี เขาบายศรีเป็นชุมชนที่มีอายุราว 200 กว่าปี โดยการมีหลักฐานจากการมีวัดเขาบายศรี ทั้งนี้เมื่อ 100 กว่าปี ประมาณสมัยรัชกาลที่ 5 มีการมาตั้งถิ่นฐานของตระกูลขุนนาค ที่ตกทอดมาถึงรุ่นหลานจนทุกวันนี้ คือ พระยาเดชาอนุชิต และพระยาศรีธรรมศกราช สมัยก่อนบ้านเขาบายศรี ยังเป็นชุมชนหมู่บ้านเล็ก ที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ผู้คนมีการดำเนินชีวิตไปตามวิถีชีวิตของการพึ่งพิงกับธรรมชาติ มีบ้าน มีไร่ มียา มีไม้ผลไว้กินเหลือ จึงนำมาขายมาแลกเปลี่ยนให้กัน มีการแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลตามอัตภาพ บ้านเรือนเป็นบ้านโบราณยกพื้นสูงมีใต้ถุนบ้าน มีชานกว้างโล่งไว้ล้อมวงกินข้าวกินปลา ทำกิจกรรมในครอบครัว มีต้นไม้ล้อมรอบ มีต้นไม้ป่าและกล้วยไม้อยู่ทั่วไปบนต้นไม้ใหญ่ ถัดออกไปมีสวนยางพาราที่ปลูกกระเถิบกันไม่เป็นระเบียบเป็นแถวเป็นแนว ถึงฤดูผลไม้ออกก็จะมีทั้งละมุด มังคุด ลางสาด เงาะ ลิ้นจี่ สีสละมัน คอแลน

ระกำ สละ ส้มโอ ส้มเซ็ง ส้มเขียวหวาน มะเฟือง มะไฟ มะปราง กล้วยน้ำว่า กล้วยไข่ กล้วยหักมุก อ้อย มะนาว ลูกหวด มะกรูด ลูกคุย มะยม มะลิงปิง และทุเรียน (พันธุ์โบราณ) ดอกไม้พันธุ์ไทยถูกปลูกไว้รอบบ้าน ตามคติความเชื่อโบราณ ส่งกลิ่นหอมคละกั้น เช่น ราตรี มะลิ จำปี จำปา พุดซ้อน ฯลฯ โดยหลายสิ่งหลายอย่างยังคงเหลือไว้ให้เราได้เห็นภาพที่ชัดเจน เช่น ดังคำบอกเล่า บ้านโบราณหลายหลังยังคงมีอยู่ ต้นทุเรียนหลายหลากพันธุ์ยังคงมีอยู่ ต้นทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ อายุไม่ต่ำกว่า 140 ปี เงาะโบราณพันธุ์ยายหวาด พันธุ์บางชัน (บางยี่ขัน) มะปรางอายุ 200 กว่าปี มังคุด 100 กว่าปี ลางสาตอายุ 100 กว่าปี สละพันธุ์บ้านหม้อ 70 กว่าปี พืชสมุนไพรต้นเก่าแก่อย่างกานพลู และดีปลี หัวตะเพียด(กะเพียด) และมีใหญ่ที่ยังคงอยู่บริเวณบ้านเขาบายศรี เช่น ต้นกะบก ต้นคอแลน ต้นสะตอ ต้นหัวเนียง ต้นพิกุลที่ปลูกไว้ที่วัดเขาบายศรี ต้น

ถนนหนทางไม่สะดวกสบายจะไปไหนมาไหนก็ต้องใช้เท้าเดินไป ซี่เกวียน ซี่จักรยาน เส้นทางที่ใช้ติดต่อไปมาหาสู่กันเป็นดินแดง ลักษณะเป็นร่องน้ำทางเกวียนสัญจรมาจากทุ่งนวดร่นปุ่ ซึ่งเรียกกันว่าแซงลึก ปัจจุบันทุกส่วนทางกลายเป็นถนนคอนกรีตความเป็นแซงลึกเหลือเพียงความทรงจำ

บรรยากาศเก่าๆ เริ่มหายไปช่วงประมาณปี 2500 เป็นต้นมา ความเจริญในทุกด้านเข้ามาแทนที่ถนนหนทางสะดวกสบาย บางช่วงเทคอนกรีตเสริมเหล็ก บางช่วงลาดยาง และทางหินดินลูกรัง มีรถจักรยานยนต์ และรถยนต์บ้านละหลายๆ คัน ความเป็นอยู่เป็นแบบบ้านใครบ้านมัน ไม่ต้องพึ่งพากันและกันเหมือนอดีต ต้นไม้ใหญ่เริ่มหายไปจากการเปลี่ยนแปลงตามการเกษตรตามกัน (กระแสนิยม)สภาพสวนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป คนสูงอายุอยู่บ้านตามสวน คนหนุ่มสาวออกไปทำงานในเมือง

ปัจจุบันการขยายตัวของชุมชนมีออกไปเรื่อยๆ ทางรัฐได้รวมเอาหมู่บ้านทางเขาแกลดทางตะวันออก และเขาสุกิมมารวมในตำบลเขาบายศรี ทำให้เป็นตำบลที่ใหญ่ขึ้น

ประวัติตำนานตำบลเขาบายศรี

ในอดีตกาลนานมาแล้ว มีการเล่าสืบขานต่อๆ กันมาว่าในพื้นที่ของตำบลเขาบายศรี มีเขารูปร่างสูงชันปรากฏอยู่ ซึ่งภูเขาภูเขานี้ยังไม่มีชื่อเรียก ในวันขึ้น 15 ค่ำ เวลากลางคืน มักได้ยินเสียงดนตรีดังมาจากภูเขานี้ ชาวบ้านมีความเกรงกลัวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บ้างก็ว่าเป็นภูตผีปีศาจมาหลอกหลอน ต่างวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่างๆ นาๆ คืนวันหนึ่งเทพยดาที่สิงสถิตอยู่บนภูเขานี้ ได้มาเข้าเฝ้าชาวบ้านคนหนึ่ง ชื่อ นางพลอย ซึ่งต้องการถวายภัตตาหารแด่พระพุทธรูป แต่ขาดถ้วยชามที่สวยงามในฝันเทพยดาบอกให้นางพลอย “ ให้ไปที่เขาลูกนี้ จตุรูปอริชฐานที่หน้าปากถ้ำ เพื่อขอถ้วยชามที่สวยงามจากเทพยดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปากถ้ำก็จะเปิดออก เมื่อเสร็จงานแล้วเมื่อเสร็จงานแล้วให้เอาถ้วยชามมาคืนที่เดิม ” นางพลอยก็ปฏิบัติตามในฝันทุกประการ ต่อมาเพื่อนบ้านชื่อนางฟัก ก็เห็นถ้วยชามที่สวยงาม และรู้วิธียืมถ้วยชามจากปากนางพลอย ก็มีความโลภอยากได้บ้าง จึงไปที่ภูเขาและจตุรูปอริชฐานของยืมถ้วยชาม ทันใดนั้นปากถ้ำก็เปิดออก เห็นถ้วยชามที่สวยงามเต็มไปหมด นางฟักก็ตื่นเต้น และขนถ้วยชามออกจากถ้ำอย่างเต็มที่เอาไปบ้าน และไม่ส่งคืนถ้วยชาม เมื่อถึงวันเพ็ญ 15 เสียงดนตรีจากภูเขาลูกนี้ก็ดังขึ้นมา อีก เป็นเสียงดนตรีที่ไพเราะสำหรับคนอื่นๆ ยกเว้นนางฟักและครอบครัวที่ได้ยินเสียงดนตรีในลักษณะรบกวนโสตประสาทคล้ายๆ กับเจ้าของถ้วยชามในถ้ำบนเขากำลังเรียกร้องให้เอาของไปคืน จิตใจของนางฟักก็มีแต่ความรุ่มร้อน

กระวนกระวายหาความสงบมิได้ จึงปรึกษากับครอบครัวว่าจะต้องเอาของไปคืน และขอขมาลาโทษจากสิ่งศักดิ์ เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าของถ้ำยฆาตนั้น พอสิ้นเสียงปรึกษาหาหรือแล้วเสียงดนตรีที่รบกวนครอบครัวนางฟักก็หยุดเจียบลง ทุกคนพากันขนหัวลุกเกลียวด้วยความหวาดกลัว วันรุ่งเช้านางฟักและลูกหลานก็ช่วยกันทำบายศรีใบตองสด บรรจุน้ำสุก ไข่ต้ม และเครื่องเซ่นบูชาอื่นๆ พร้อมทั้งเก็บถ้ำยฆาตที่เยี่ยมมานำไปตั้งที่ปากถ้ำบนภูเขา และจุดธูปอธิษฐานเพื่อขอขมาลาโทษพร้อมกับขอสำนึกผิด และขอคืนถ้ำยฆาตที่เยี่ยมไป เมื่อจบคำอธิษฐาน ปากถ้ำก็เปิดออก นางฟักและลูกหลาน จึงนำถ้ำยฆาตมาเก็บไปไว้ที่เดิม ยังมีชาวบ้านคนอื่นที่รู้ ก็พากันมาจุดธูปอธิษฐานของเยี่ยมถ้ำยฆาตบ้าง แต่ปากถ้ำก็ไม่เคยเปิดออกมาอีกเลย มองเห็นแต่เพียงบายศรีที่ตั้งเด่นอยู่ จึงพากันเรียกเขาภูนี้ว่า “เขาบายศรี ” ต่อๆ กันมา ภายหลังต่อมามีคนเข้ามาตั้งบ้านเรือนมากขึ้น และเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “บ้านเขาบายศรี ” เมื่อชาวบ้านตั้งวัดประจำหมู่บ้านขึ้นมาก็ตั้งชื่อว่า “วัดเขาบายศรี ” ต่อมาเมื่อพลเมืองเพิ่มมากขึ้น มีการแยกเป็นตำบลเพื่อความสะดวกในการปกครองจึงเรียกชื่อตำบลนี้ “ ตำบลเขาบายศรี ” ปัจจุบันชุมชนเขาบายศรีจัดได้ว่าเป็นตำบลที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ โดยมีถนนสุขุมวิทผ่านและประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนผลไม้หลากหลายชนิด

ต้นทุนทรัพยากรของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ทรัพยากร

1. ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยทั่วไปชุมชนตำบลเขาบายศรี ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา ซึ่งประกอบด้วยภูเขานาดกลางหลายลูก เช่น เขาสุกิม เขาตานก เขาแกลต เป็นต้น ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเขาบายศรี ซึ่งแต่เดิมจะมีมากมายหลากหลาย ต่อมาประชาชนได้บุกเบิกพื้นที่ในการทำสวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสภาพที่เป็นป่า จะลดลงไปเหลือเพียงส่วนหนึ่ง เช่น ป่าเขาแกลต และป่าบริเวณรอบๆ วัดเขาสุกิม เป็นต้น

สภาพแหล่งน้ำของชุมชนจะเป็นคลองเล็กๆ หลายสาย ที่เชื่อมต่อ ระหว่างป่าบนเขาที่สูง แล้วลงไหลลงสู่แม่น้ำบริเวณตลาดท่าใหม่ ประกอบด้วยคลองกระต่าย คลองมาบโอน คลองหมูชู คลองกะพง คลองชำโสม คลองระกำ คลองตะเคียน คลองนวล คลองก่อง คลองหินเพลิง เป็นต้น ซึ่งสภาพคลองจะเป็นคลองเล็กๆ ตลิ่งชัน น้ำจะไหลเชี่ยว และมีน้ำจำนวนมากในช่วงฤดูฝน แต่จะแห้งขอดในช่วงฤดูแล้ง แหล่งน้ำซึ่งนอกจากคลองแล้ว ชุมชนยังต้องสร้างสระน้ำ และอ่างเก็บน้ำเพิ่มเติม เพื่อให้มีการใช้น้ำอย่างเพียงพอในการทำการเกษตร โดยเฉพาะฤดูแล้ง เช่น อ่างเก็บน้ำเขาแกลต อ่างเก็บน้ำหนองฉวี สระน้ำหนองบัว และสระน้ำเขาบายศรี เป็นต้น

แหล่งดิน ตำบลเขาบายศรี ได้ชื่อว่า เป็นตำบลที่มีดินอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นดินที่เกิดจากลาวาของภูเขาไฟ ที่เคยระเบิดในยุคเก่าก่อน กลายสภาพเป็นดินสีแดง มีแร่ธาตุอาหารสมบูรณ์ในการปลูกพืชพันธุ์ ดังนั้นดินเขาบายศรี จึงเป็นดินที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรอย่างยิ่ง และบางครั้งดินยังกลายเป็นสินค้าที่บุคคลภายนอก ชื้อมาเพื่อขายไป เพาะชำ หรือจัดสวน และปูรองพื้นสนามหญ้า เป็นต้น

ป่าไม้ ชุมชนเขาบายศรี ปัจจุบันมีป่าไม้ เขาเกลต อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ ประมาณ 3,000 ไร่ และยังมีน้ำตกเล็กๆ อยู่ในป่าไม้ด้วย ในป่าไม้ที่ยังกระจายตัวอยู่ในชุมชนยังมีต้นไม้ พรรณไม้ ที่มีอยู่มากมาย อาทิ ต้นประดู่ ต้นตระเกรา หรือกันเกรา ต้นไม้แดง ต้นกะบก ต้นชะมวง ต้นแต้ว ต้นมะขามป้อม ต้นสำโรง ไม้กฤษณา ต้นโพธิ์ ต้นไทร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีพืชสมุนไพร อีกมากมาย เช่น ต้น ขมิ้น ข่าป่า ตะไคร้หอม ชุมเห็ด บอระเพ็ด ว่านม่วง กระจายดำ กระจี้บแดง ระกำป่า ค้างคาวดำ และดีปรี เป็นต้น

ทรัพยากรที่ชุมชนสร้างขึ้น

- ผลไม้เขาบายศรี

ผลไม้	ลักษณะเด่น	ปริมาณ				หมายเหตุ
		มาก	ปานกลาง	น้อย	หมด	
ทุเรียน						
1.กบดำ-กบแดง					พันธุ์โบราณ	
2.กบแม่เต่า					พันธุ์โบราณ	
3.กบอีรวง					พันธุ์โบราณ	
4.กบชายน้ำ					พันธุ์โบราณ	
5.กบสุวรรณ					พันธุ์โบราณ	
6.กบเล็บเหยี่ยว					พันธุ์โบราณ	
7.กบเจ้าคุณ					พันธุ์โบราณ	
8.ก้านยาว					พันธุ์โบราณ	
9.เนื้อทอง					พันธุ์โบราณ	
10.นกหีบ					พันธุ์โบราณ	
11.ชามะไฟ					พันธุ์โบราณ	
12.หัวบ่อ					พันธุ์โบราณ	

13.สามชคม						พันธุ์โบราณ
14.หัวบ่อ						พันธุ์โบราณ
15.ทองย้อย						พันธุ์โบราณ
16.อีหนัก						พันธุ์โบราณ
17.ชาทราย						พันธุ์โบราณ
18.อีเป็ก						พันธุ์โบราณ
19.หมอนทอง (มาจาก เนื้อทอง)						พันธุ์โบราณ
20.ก้านยาว						พันธุ์โบราณ
21.ชะนี						พันธุ์โบราณ
22.พวงมณี						พันธุ์โบราณ
เงาะ						พันธุ์โบราณ
1.ยายหวาด						พันธุ์โบราณ
2.บางขัน(บางยี่ขัน)						พันธุ์โบราณ
3.มังกรทอง						พันธุ์โบราณ
4.เงาะเหลื่อง						พันธุ์โบราณ
5.โรงเรียน						พันธุ์โบราณ
6.สี						พันธุ์โบราณ
มะปราง						
มังคุด						
สละ						
1.บ้านหม้อ						
2.สุมาลี						
3.เนินวง						

● พืชสมุนไพร

ชุมชนเขาบายศรีนอกจากจะมีความหลากหลายในเรื่องของผลไม้แล้ว ซึ่งจากการสำรวจ ระหว่างเที่ยวอนุรักษ์ เขาบายศรีและคุณประยงค์ ยิ้มโสภา หรือหมอยง รองประธานชมรมรักษ์สมุนไพรและแพทย์แผนไทย เมื่อปี 2549 พบพืชสมุนไพรในบริเวณดังนี้

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
1.ชายผ้าสีดา		กาบแห้งใช้เป็นยาคลอตุลก
2.ฝักก้ามปู	เป็นฝัก	เป็นยาเรียกน้ำย่อย ทำให้รับประทานอาหารอร่อย ทำให้เจริญอาหาร
3.ฝักบุงยาง	ใบดอกและลำต้นมีสีเขียว มีน้ำยางสีขาว ลำต้นสูงประมาณ 1 ฟุต	เป็นยาระบาย ถ้ากินใบสดจะเป็นยาถ่ายจืด
4.กัญชานา		เป็นยาระบาย , เป็นยาแก้ปวดเมื่อย
6.ไมยราพ+รากต้นหญ้าคา+บานไม่รู้โรยป่าดอกขาว	ไมยราพต้นลักษณะเป็นหนา + หญ้าคา เป็นใบหน้าแหลม + คล้ายใบไม่รู้โรย บ้านแต่เล็กกว่า	ต้มรวมกันใช้ดื่มแทนน้ำ แก้ไข้ทับระดู (ขึ้นเป็นหนกหรือขึ้นเพ้อ)
7.หญ้าขี้เฒ่า	คล้ายบานไม่รู้โรยบ้านแต่มีขนาดเล็กกว่า	ต้มใช้ดื่มแก้ไข้ทับระดู (ขึ้นธรรมดา)
8.ลูกใต้ใบขาว	ผลใต้ใบสีขาว	ลดน้ำตาลในเลือด
9.ลูกใต้ใบเขียว	ผลใต้ใบสีเขียว	แก้โรคระเคาะ , ลดกรดในกระเพาะ, ใช้กับกุ้งได้
10.ลูกใต้ใบสีแดง	ผลไม้ใบสีแดง	ล้างสารฮีโมที่ฉีดในระยะ 7 วัน ใช้จำนวนประมาณ 4 ต้น (เป็นสารยับยั้งมะเร็ง)
11.สาบเสือ(เบญจมาศไร่)		ใช้ 19 ใบ ลดน้ำตาลในเลือด/เป็นแผลเล็กน้อย ใช้ใบกับปูนเคี้ยวหมาก
12.ก้างปลาขาว		แก้ซางขโมย (ตาลขโมย) โรคนขาดสารอาหารในเด็ก,แก้กระพั้น (เด็กเป็นไข้และชัก)
13.ลูกขี้คอก	ดอกจะเหี่ยวติดตามเสื้อผ้าเวลาเดินผ่าน	ใช้ทั้งต้นต้มแก้ไข้ แผลงน้ำ แผลงอาหาร
13.ต้นข่อย		เป็นยากัดเสลด,นำไปต้มกับเกลือแล้วอมแก้รำมะนาด,ฝนกับน้ำข้าวข้าวแก้สำแรงแ,ลำต้นไปแช่น้ำเกลือนำไปฝนกับฟันทำให้ฟันแข็งแรง

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
14.มะลิวัลย์ (มะลิป่า)	ดอกสีขาวเป็นแฉกๆ เล็ก มีกลิ่นหอม	แก้โรคเส้น
15.กั้งหัน/มารจำกั๊ด		รากเป็นยาแก้ไข้
16.เกล็ดหอยป่า		แก้โรคเส้น
17.ไม้ลาย		เป็นยาคลายกล้ามเนื้อ (โดยทำเป็นลูกประคบ)
18.ต้นนนทรี		เป็นยาสมานแผล ใช้เปลือกต้มกับเกลือ+ น้ำปูนใส แก้แผลเบาหวาน(ต้นสีเสียด)
19.ต้นยางน่อง		เป็นยาสลบ ซึ่งชาวบ้านใช้ป็นเป็นปลา ลูกดอกธนูเพื่อยิงสัตว์
20.ต้นโครงเครง		แก้ไข้ แก้เส้น
21.สาบแร้ง สาบกา (แสนโตก) ภาษาทางจันทบุรี ภาษาทางกาญจนบุรี เรียกว่า ไม้เสียบกันพระร่วง		รักษาโรคเอดส์
22.มะเตือหอม		แก้โคเส้น
23.ต้นอียัด (ทางจันทบุรีเรียกต้นหีบิด)	ใบเล็กมีลูกสีเขียว	แก้ไข้ทับ
24.ทางไหลแดง (โสมแดง)		ดอกเหลืองเป็นยาชูกำลัง , ใช้แก่นหรือ รากฝนกับเหล้าเป็นยาขับเลือดเสีย (คนกำลังตั้งท้องห้ามกิน)
25.เป่าใหญ่ (มีมากบนเขาบายศรี)		แก้ปะดง , ใช้ต้มกินเฉพาะน้ำ (เป่าน้อย แก้โรคกระเพาะ)
26.ผักหวานป่า	ลูกสีเหลือง	ส่วนรากใช้กับกระต่ายแก้พิษหมาบ้า กั๊ด
27.ปลาไหลเผือก		เป็นยาไล่แมลง ใช้ใบหมักประมาณ 1 ปี แล้วนำไปฉีดพ่น (คนโบราณเชื่อว่าใช้ รากปิดตามตัวป้องกันไข้มาลาเลีย)
28.ลูกคุย	เป็นไม้เถาวัลย์ ลูกดิบสีเขียว ลูกสุกสี เหลืองออกส้มๆ	เป็นยากล่อมกุมาร (เด็กในครรภ์)โดยใช้ ลูกดิบดอง (ลูกสุกกินได้)
29.ต้นตายปลายเป็น	เป็นเถาวัลย์เส้นเล็กๆสีเขียว (ขึ้นมาก บริเวณชายทะเล)	ใช้ต้มทั้งต้นกินประมาณครึ่งแก้ว หลัง อาหารเข้าเย็น แก้โรคไต ขับปัสสาวะ
30.ยั้งใหญ่		เป็นยารวม แก้โรคเส้น (ใช้เส้น)
31.หนูท้องขาว	ใบหลังจะขาว คล้ายกาวเครือดำ กาวเครือแดงและใบหนุณา	เป็นยาบำรุงกำลัง

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
32. หญ้านาง(เถาวัลย์เขียว)	เป็นเครือมีสีเขียว	เป็นยาเย็น, แก้ไข้ลดไข้, เป็นยาประสาน น้ำนมทำให้น้ำนมเยอะ วิธีการทำคือ คั้น หรือโขลกกับน้ำซาวข้าวแล้วกินกับน้ำอุ่นๆ
33. ผักขมหิน, ผักขมหัด	ความยาวลำต้นประมาณ 10 – 15 ซม. ผักขมหินต้นจะแดง(เป็นตัวผู้) ผักขมหัด ต้นจะเขียว(ตัวเมีย)	แก้เชื้อไวรัส แก้ผื่นคัน แก้ปะดง
34. ใผ่จี๊ด	คล้ายต้นใผ่แต่เล็กมาก	เป็นยาแก้พิษ ถอนพิษ
35. ไข่ปลา		เป็นยาเย็น แก้ไข้
36. นมราชสีห์		เป็นยาแก้ฝีหนอง
37. มะเขือขึ้น	เหมือนมะเขือทั่วไป แต่ลูกแก่จะ สี เหลือง มีรสขม	เป็นยาสมุนไพรและอาหาร แก้คลาย เส้น
38. ต้นอีเหนียว	ดอกจะชอบติดเสื้อผ้าเวลาเดิน	เป็นยาเย็น แก้ไข้
39. ว่าสเลตพังพอน		แก้พิษงูกัด แมลงกัดต่อย (ส่วนหัวโขกกับ เหล้า)
40. ละหุ่งแดง		แก้ท้องเดิน ใบแก้วิงเวียนศีรษะ
41. ดอกแดง		เป็นยาสมานแผล
42. ต้นตาไก่	ลูกสีแดง	แก้เริม โรคผิวดำ
43. สลด		แก้ฝีหนอง (วิธีทำน้ำซาวสุก+เกลือ+ไพร โขกให้เข้ากันนำไปพอกที่หัวฝีสามารถ ดูดหัวฝีได้) แก้มะเร็ง
44. พริกไทยป่า	ตระกูลเดียวกับตะคล้าน	ยาขับลม
45. หมูทะเลง		รักษามะเร็ง รักษาฝีหนอง
46. ผักคราวหัวแหวนนา		แก้ปวดฟัน (จุ่มน้ำพริกกินได้)
47. หนาดหอม		ใช้ต้มทั้งต้นแก้เบาหวาน
48. ตาลจุก		แก้ซางขโมย(ตาลขโมย)ในเด็ก เด็กขาด สารอาหาร
49. เร่วหอม	คล้ายกับต้นขาในจะสากๆ	ใช้หัวต้มกินแก้โรคตับอักเสบ (ตามร้าน ก๋วยเตี๋ยวใช้ดับกลิ่นคาว เวลานำไปลวก ห้ามตัดลำต้นจะทำให้ตายและคนมีรอบ เดือนห้ามเดินผ่านจะทำให้เร่วหอมตาย) มีสรรพคุณมาก
50. เต่าเกลียด		หัวแก้มะเร็ง (เป็นยาบวก) แก้ฝีหนอง
51. หัวแอกหัวไถ		เป็นยาเย็น ลดไข้
52. หญ้าใบไผ่		ป้องกันเลือดออก ใช้ต้มทั้งต้น
53. อดพิษ		แก้แมลงกัดต่อย(โขกกับเหล้าแล้วพอก)

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
54.สังกรณี	ต้นจะม่วง ท้องใบม่วง ดอกจะมีรสขม (คล้ายกับดอกข้าวสารตีชวา ท้องใบจะเขียวทำอาหารกินได้ เป็นยารวมกับสังกรณี)	
55.ตำแยชี้ไก่		แก้ปะดง (ต้มทั้งต้น)
56.หวายลิง		แก้เส้น
57.ตำลึงตัวผู้	ใบจะมี 5 แฉกสีเขียว	เป็นยาระบาย (ถอนพิษ)
58.พญาหน้าดำ		แก้ฝ่าน้ำดำ ฟอกเลือด ทำให้หน้าผ่องใสใช้ต้มกิน
59.อบเชยเถาว์	เป็นไม้เถาว์ใบจะยาวโค้งมกลิ่นเถาว์จะเหมือนอบเชย	เป็นยาฟอกเลือด
60.กั้งหัน	ใบยาวโค้งมกล	แก้ไข้
61.ตีปรี		เป็นอาหารสมุนไพร ขับลม
62.เตย	ต้นอยู่กันเป็นกอ ใบสีเขียวยาว	เป็นยาแก้ไข้ ยาเย็น (ต้มกับน้ำแล้วใช้ดื่ม)
63.ตะเกลื้อ		เป็นยาลดไข้ (ต้มกับน้ำ ต้มทั้งต้น)
64.บัวบก	จะขึ้นตามพื้นที่แฉะ	แก้ร้อนใน แก้ไข้ (ปุ่มที่ต้นกินมากจะขึ้นเปลือก)
65.กานพลู		ใช้ดอกแห้งเอามาอม แก้กัวมะนาด เหวือกบวม
66.ต้นยี่โถดอกแดง	ดอกมีสีแดง	สามารถไล่แมลงได้ (ปลูกไว้ในสวนในไร่ ต้นละมุนจะลดแสงรบกวนได้)
67.พุทธรักษา	ดอกจะเป็นชั้นสีขาวๆ	ดอกเป็นยาบำรุงหัวใจ
68.กรวยป่า(พบมากเป็นกรวยข้าวเหนียว)	เป็นหัวฝังใต้ดิน มีสีเทา (จุดสังเกตกรวยข้าวเหนียวจะมีเนื้อในสีเหลือง ส่วนกรวยข้าวเจ้าจะมีเนื้อในสีขาว) ต้นเป็นหนาม สีเขียว	เป็นยาลดความอ้วน (เวลานำไปทำต้องนำหัวกรวยไปแช่น้ำไหลไว้ประมาณ 1 อาทิตย์ไม่อย่างนั้นกินแล้วจะเมา)
69.ต้นเขยตาย		เป็นยาแก้พิษงู โดยใช้ส่วนรากฝนกับเหล้า ถ้าใช้แก้ไข้ใช้ส่วนรากฝนกับน้ำข้าวข้าว
70.ดอกเข็มขาว	ดอกเหมือนดอกเข็ม แต่มีสีขาว	แก้โรคกระเพาะ

ประวัติ พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของการทำสวนโบราณ

การเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรโดยเฉพาะการทำสวน โดยสวนส่วนใหญ่จะเป็นยางพารา บางส่วนที่เจ้าของพ่อดีมีฐานะก็จะทำสวนพริกไทย ต่อมาเปลี่ยนเป็นการทำสวน ได้แก่ เงาะ ทุเรียน มังคุด เป็นต้น เริ่มจากการทำสวนทุเรียนที่ซื้อพันธุ์มาจากเมืองนนทบุรี เช่น พันธุ์กบ กบแม่เฒ่า สวนเงาะก็จะเป็นเงาะพันธุ์บางยี่ขัน (บางยี่ขัน) เงาะมังกร เงาะยายหวาด ภายหลังโค่นออกแล้วนำเงาะสี และเงาะโรงเรียนมาปลูก สวนในสมัยก่อนใช้ปุ๋ยคอก ไม่มีโรครุเรียน ไม่มีแมลงรบกวน น้ำก็ไม่ต้องรดมาก การเก็บผลขายก็รอให้ไม้หล่นแล้วเก็บใส่หาบ ไปขายที่ตัวเมืองจันทบุรี โดยใช้เส้นทางเขาพลอยแหวน ผ่านค่ายเนินวง ขายกันเป็นลูก ลูกละ 3-5 บาท

การทำสวนสมัยก่อน ไม่เคยมีนักวิชาการมาแนะนำเป็นการทำสวนแบบลองผิดลองถูก คิดเองเออเอง ในสวนจะมีสมุนไพรมากมายชอบใจพืชสมุนไพรชนิดไหนก็เอาไว้ ชนิดไหนที่ไม่ชอบก็ถางออกไป เช่น การเอาหัวตะเพียดมาแกะเมล็ดบดแช่น้ำในตุ่มเล็ก นำยาฉุน ประมาณ 4-5 กิโลกรัม หมักในตุ่มใหญ่น้อย แช่ค้างคืนไว้ แล้วนำมาผสมกันใส่ปูนแดงฉีดพ่นสวนพริกไทย การกำจัดวัชพืชจะใช้แรงงานคนโดยเอาแรงกันถ้ำตามสวน ใช้มีดขูดตายหญ้า (มีดที่มีความยาวยื่นตายหญ้าได้สงบสบาย) ถ้าเป็นหญ้าคาหรือหญ้าแห้วหมูจะใช้วิธีการขุดขึ้นมา โดยใช้จอบหรือที่ตะ (4 ขาแหลมๆ) แล้วตากแดดไว้ให้แห้งเอาไปเผาไฟบ้าง บางส่วนก็เก็บไว้ทำยา (รากหญ้าคา) การทำสวนสมัยก่อนไม่ต้องการทำน้ำมาก เพราะความสมบูรณ์ของป่าและต้นไม้มีอยู่มากมาย มีลำธารน้ำ มีคลอง มีน้ำตก มีตาน้ำไหล มีบ่อน้ำตื้น ต่อมาการเกษตรที่ต้องการปลูกพืชผลเพื่อนำไปขายตามกระแสนิยม ทำให้การจัดการที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำเปลี่ยนไป มีการใช้มอเตอร์สูบน้ำ เครื่องสูบน้ำดีเซล การขุดสระน้ำขนาดใหญ่ การเจาะน้ำบาดาล ทำให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ของชาวสวน ถ้าเกิดภาวะแห้งแล้งก็จะแย่งกันใช้น้ำ การใช้ปุ๋ยกับต้นไม้ก็หันมาใช้ปุ๋ยเคมี ใช้ยาฆ่าแมลง แทนการใช้พืชสมุนไพร ปัจจุบันราคาผลผลิตของทุเรียน เงาะ มังคุด ฯลฯ ตกต่ำลงมาก ในขณะที่ต้นทุนการผลิต ทั้งค่าจ้างแรงงาน ค่าปุ๋ย ค่ายากับเพิ่มสูงขึ้นทุกปี บางส่วนเพิ่งหันมากลับใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต

สวนโบราณเพื่อการท่องเที่ยว

1.สวนคุณวารินทร์ คุณารักษ์ณ์ อยู่บ้านเลขที่ 17 หมู่ 4 ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สวนแห่งนี้ เป็นสวนที่เก่าแก่เป็นสวนผสมต้นผลไม้แต่ละต้นมีขนาดใหญ่ โดยคุณวารินทร์เล่าว่าต้นทุเรียนมีตั้งแต่รุ่นปู่ย่า มีต้นทุเรียนพันธุ์จำปาทอง อีร่อนน้ำ อายุร้อยกว่าปี ยืนตระหง่านสูงใหญ่ริมสวน มีความสูงประมาณ 30 เมตร ภายในสวนจะมีต้นเต่าเกลียดแดงอยู่เต็มบริเวณ จากคำบอกเล่ามีสรรพคุณในเรื่องการฆ่าแบคทีเรีย และนำมาเป็นผักจิ้มน้ำพริกได้

2.สวนคุณพิรุณ เป็นสวนที่อยู่ถัดจากสวนคุณวารินทร์ สวนแห่งนี้เป็นสวนเก่าแก่โบราณเป็นสวนผสมเช่นกัน ต้นผลไม้แต่ละต้นมีขนาดค่อนข้างใหญ่ เป็นสวนที่มีจุดเด่นน่าสนใจคือ มีต้นทุเรียนมีความสูงที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา ซึ่งเป็นพันธุ์จนาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเจ้าเงาะ มีความสูงจากโคนต้นถึงปลายยอดประมาณ 40 เมตร และยังมีทุเรียนอีก 2 พันธุ์ คือพันธุ์ผาสาย และพันธุ์จำปาทอง อายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี

3.สวนคุณสมศักดิ์ พานิชอัตรา อยู่บ้านเลขที่ 15 หมู่ 4 ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ภายในสวน มีต้นทุเรียนขนาดใหญ่ขนาด 3 คนโอบ ชาวบ้านเรียกว่า อีหัวบ่อ เพราะมันอยู่ข้างบ่อน้ำสวนแห่งนี้ เป็นสวนผสม และเป็นสวน ผลไม้ชีวภาพ 100% ซึ่งทำมานานกว่า 6 ปีแล้ว โดย 3 ปีแรกเจ้าของสวนบอกว่า ต้นไม้ต้องปรับสภาพตัวเองอย่างหนัก บางต้น เกือบตาย แต่ปัจจุบันต้นไม้เหล่านี้สภาพสมบูรณ์ โดยจะอาศัยแมลงกำจัดแมลง ไม่มีดยาฆ่าหญ้า แต่จะใช้การตัดหญ้าแทน เพื่อเดินเข้าไปในสวนเราก็จะเห็นแมลงพวกมดและผึ้งอยู่มากมาย บริเวณบ้านสวนหลังใหญ่ 2 ชั้น บรรยากาศร่มรื่นเหมาะแก่ การพักผ่อน

4.สวนนายประสิทธิ์ เจริญวรรณ อยู่บ้านเลขที่ 12 หมู่ 4 ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีเนื้อที่สวน ทั้งหมด 10 ไร่ และเป็นสวนระกำแห่งเดียวในตำบลเขาบายศรี โดยมีระกำจำนวนประมาณ 2 ไร่ สวนคุณประสิทธิ์จะตัดระกำ ตัวผู้ชาย เพื่อนำไปผสมเกสรสละทำให้สละมีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยจะจำหน่ายทั้งแบบสดและแบบแห้ง โดยแบบแห้งจะจำหน่าย ในราคาที่สูงกว่า สำหรับการทำให้เกสรระกำแบบแห้งนั้น จะนำเกสรระกำมาตากแห้ง แล้วเคาะเอาละอองเกสร จากนั้นนำมาอบ เพื่อไล่ความชื้น เครื่องอบมีลักษณะคล้ายเครื่องฟักไข่ไก่ โดยใช้หลอดไฟกลม 2-3 ดวง ในหนึ่งวันจะเก็บเกสรระกำสดได้ ประมาณ 8-10 กิโลกรัม โดยจะเก็บได้ตลอดทั้งปี ดอกระกำตัวผู้จะมีลักษณะพอม ส่วนดอกระกำตัวเมียจะมีลักษณะอ้วน

เทคโนโลยีท้องถิ่นบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวสวน

อุโมงค์น้ำ

ในหมู่บ้านเขาบายศรีนั้น สวนเก่าแก่หลายสวนจะมีอุโมงค์น้ำเกือบทุกสวน โดยการทำอุโมงค์น้ำนั้นมีแนวคิด มาจากการทำอุโมงค์เพื่อหาพลอยตามสายแร่ อุปกรณ์ในการขุดบ่ออุโมงค์น้ำ ประกอบด้วยบั้งก็ จอบ 2 ขา จอบอีโต้ (มีลักษณะปลายแหลม) เชือก รอก ตะขอ (ไว้เกี่ยวบั้งก็) และในการขุดลอกอุโมงค์น้ำนั้นจะต้องใช้คนประมาณ 5 คน โดยจะใช้คนขุดบ่อ 1 คน คนสำหรับข่อ (คนสาวดิน) 2 คน คนเข้าดิน (เข้าไปขุดดินให้เกิดเป็นอุโมงค์) 1 คน และคน โยกดิน อีก 1 คน ซึ่งในการขุดบ่อแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าของ และข้อตกลงระหว่างกัน ขอบบ่อนั้น มีความกว้างประมาณ 1.20 เมตร ส่วนความลึกแล้วแต่ละพื้นที่ ว่าจะอยู่ในความลึกประมาณใด เมื่อขุดลึกลงไป ถึงตาน้ำแล้วจะขุดลึกลงไปอีกประมาณ 1 เมตร เพื่อให้แน่ใจว่ามีน้ำในปริมาณที่เพียงพอ จากนั้นจึงทำการขุดอุโมงค์ เพื่อเชื่อมเข้าหากันระหว่างบ่อ ในอุโมงค์ที่เชื่อมกันนั้นจะมีความกว้างประมาณ 1 เมตร สูงประมาณ 1.50 เมตร อุโมงค์ จะมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม เหตุผลที่ทำเช่นนี้เพื่อป้องกันการพังทลายหรือการถล่มของดิน ซึ่งเทคนิคนี้จะแข็งแรง กว่าขุดเจาะอุโมงค์เป็นแบบวงกลม

ในการขุดเจาะอุโมงค์จะเจาะทั้ง 2 ทาง เพื่อความรวดเร็ว โดยแต่ละบ่อจะมีอุโมงค์เชื่อมหากันในระยะไม่เกิน 10 เมตร (5 วา) เนื่องจากอากาศมีน้อยถ้าระยะทางมากกว่านี้ข้างขุดอาจได้รับอันตรายถึงชีวิตได้ส่วนวิธีการที่จะทำ ให้รู้ว่าขุดบ่อต่อไปตรงอุโมงค์ที่เจาะไว้หรือไม่นั้น คนที่อยู่ปากบ่อจะเป็นคนเล็งโดยใช้ไม้ชี้ไปทางทิศนั้น คนที่อยู่กันบ่อ จะเป็นคนบอกว่าไม่ควรหันไปทางทิศไหน เมื่อได้ทิศทางอุโมงค์ที่ถูกต้องแล้วคนที่อยู่ปากบ่อก็จะกระระยะที่ 10 เมตร แล้วก็ขุดตรงนั้น ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ตามที่เจ้าของสวนต้องการ ส่วนเคล็ดลับในการเจาะอุโมงค์น้ำ คือ บริเวณดินที่ อ่อนจะไม่เจาะเพราะดินจะพัง อาจจะทำให้เกิดอันตรายต่อคนเจาะอุโมงค์ได้ คนที่เจาะจะเลือกบริเวณดินที่แข็งแรงเท่านั้น

ราคาการขุดเจาะอุโมงค์น้ำ เมื่อ 30 กว่าปีที่ผ่านมา จะคิดราคา 120 บาท ต่อวา (2 เมตร) เข้าอุโมงค์ 250 บาท ต่อวา (2 เมตร) แต่ปัจจุบันราคานี้คงหาไม่ได้อีกแล้ว เพราะปัจจุบันไม่มีช่างขุดและไม่มีเครื่องสืบทอดเทคนิควิธีการนี้ จึงเหลือไว้เพียงบ่ออุโมงค์เก่าที่ยังสะท้อนถึงเรื่องราวในอดีตและภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่าที่ได้สร้างเอาไว้ให้เราศึกษาต่อไป

ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

1. วัดเขาสุกิม เป็นวัดที่มาจากเมืองจันทบุรีต้องรู้จัก วัดเขาสุกิม เริ่มเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2507 คุณท้อ สุญาจารย์ และคุณขวัญ ใจงาม ได้ไปกราบอาราธนาภิกษุสงฆ์ หลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร 9 รูป เพื่อมาเจริญพุทธมนต์ที่หมู่บ้านคลองพลุกระต๋อย (ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านเขาสุกิม) ประชาชนเห็นว่าเป็นโอกาสดี ได้กราบอาราธนาภิกษุสงฆ์ หลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรให้ขึ้นมาพักบำเพ็ญบนเขาสุกิม เพราะเห็นว่าสถานที่นี้มีความสงบวิเวก ในครั้งนั้นมีพระภิกษุจำนวน 2 รูป สามเณร 3 รูป และอุบาสกอุบาสิกา 10 คน ติดตามหลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย ขึ้นมาปฏิบัติธรรม โดยปักกลดภาวนาอยู่ตามโคนต้นไม้บ้าง เจ็อมหินบ้าง ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันจัดสร้างกุฏิ จำนวน 15 หลัง ศาลาโรงฉัน 1 หลัง เป็นแบบชั่วคราว หลังคามุงด้วยใบระกำลำใบจาก ปูพื้นด้วยเปลือกไม้สำรอง ช่างฝักันด้วยเปลือกไม้ระกำบ้าง ใบระกำบ้าง พอได้อาศัยหลบแดดหลบฝน ชั่วคราวเท่านั้น

ต่อมาในปี พ.ศ.2509 พันโทสนธิ คุณนายประนอม บุรณะคุณ และคุณรัตนา เอครพานิช ได้บริจาคที่ดินจำนวน 6 ไร่ 50 ตารางวา ถวายเพื่อสร้างวัด ต่อจากนั้นชาวบ้านก็ได้เข้ามาให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ วัดเขาสุกิมได้ค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาอย่างช้าๆ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น เป็นต้นว่า ศาสนสถาน ศาสนสมบัติ ศาสนวัตถุต่างๆ ที่มีอยู่ที่วัดเขาสุกิมทั้งหมดนั้น เกิดขึ้นจากพลังศรัทธา ของประชาชนที่มีความเคารพนับถือ มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อหลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย ทั้งสิ้น วัดมีพื้นที่จำนวน 3,344 ไร่ ต่อมาทางวัดได้จัดสร้างโรงเรียน คือ โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จำนวน 50 ไร่ และจัดสร้างโรงพยาบาลวัดเขาสุกิม จำนวน 14 ไร่ จึงเหลือเป็นเนื้อที่ของวัด 3,280 ไร่ เจ้าอาวาสวัดเขาสุกิม องค์แรก คือ พระอธิการคำพันธ์ สิริปัญญา ทั้งนี้หลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ของวัด

2. ศาลปู่เจ้าเขาบายศรี ตั้งอยู่บนยอดเขาบายศรี ซึ่งมีผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า เมื่ออดีตมีจอมพลกษัตริย์เป็นรูปกระหะคว่า 2 ลูก ต่อมามีคนไปถางป่าบนเขาและขุดจอมพลกษัตริย์ ทำให้ปู่เจ้าโกรธ จึงปรากฏกายให้เห็นชาวบ้านพากันหวาดกลัวจึงไปขอขมาลาโทษ แล้วจึงสร้างเป็นศาลด้วยไม้เล็กๆ ไว้ให้ท่าน ต่อมาปู่เจ้าเขาบายศรีได้เข้าทรงชายคนหนึ่งชื่อตาสา ซึ่งอาศัยอยู่ที่เขาศิษฏ์ภูฏา ตาสาได้วิ่งขึ้นไปบนเขาและได้หยุดนั่งตรงที่ตั้งของศาลเจ้าปู่เจ้า เมื่อชาวบ้านเห็นดังนั้นก็วิ่งตามขึ้นไป และปู่เจ้าบอกว่าให้ชาวบ้านสร้างศาลให้ใหม่ เนื่องจากศาลเก่านั้นมันจะพังชาวบ้านจึงร่วมใจกันสร้างศาลใหม่ด้วยปูนและมีขนาดใหญ่กว่าเดิม ตั้งแต่นั้นมาก็มีคนมาบนบานศาลกล่าวเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของหาย หรือขอให้ลูกหลานที่จากไปกลับคืนมาบ้าน ก็จะได้ดังที่บนบานไว้ และชาวบ้านจะมาแก้บนด้วยการจ้างลิเกมาเล่น ทำให้ช่างๆ ศาลมีโรงลิเกอยู่ด้วย

อัตลักษณ์

“สัมพันธ์ภูมิปัญญาชาวสวนผลไม้ดั้งเดิม กิจกรรมขี่ม้าชมสวน และนมัสการหลวงปู่”

กิจกรรมที่น่าสนใจ

สัมผัสกับต้นตำรับของการทำสวนสวนผลไม้โบราณ ที่มีประจักษ์พยานเป็นต้นทุเรียน ต้นมังคุดยักษ์อายุกว่าร้อยปี มีภูมิปัญญาชาวสวนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน เช่น การผสมเกสรระกำตัวผู้ที่หาดูได้ยากและการทำอุโมงค์กักเก็บน้ำใต้ดิน นอกจากนี้ยังสามารถแวะไปไหว้พระ ลอดโบสถ์ที่วัดเขาบายศรี นมัสการหลวงปู่สมชายที่วัดเขาสุกิม และเพลิดเพลินกับการขี่ม้าไทยชมสวน ที่มีแห่งเดียวที่เขาบายศรี

พร้อมพักโฮมสเตย์ฟังเสียงจิ้งหรีดยามราตรีกลางสวน จึงเหมาะแก่การพักผ่อนสำหรับผู้มาเยือนทุกท่าน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปกรรม

กลุ่มอังกะลุง

ความถนัด ความสามารถ : กลุ่มอังกะลุงพันปี สืบสานดนตรีพื้นบ้านโดยกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเทศบาลตำบลเขาบายศรี โดยมีเพลงเล่นประมาณ ๒๐๐ เพลง โดยแกะเนื้อเพลงเองและรวบรวมเนื้อเพลงเพื่อส่งต่อให้กับสมาชิกในกลุ่ม

วันเดือนปีเกิด/อายุ : ประธานกลุ่ม มีสมาชิกวง ๑๔ คน คุณสมใจ หงส์รัตน์ ประธานกลุ่มฯ

ประวัติ (พอสังเขป) :

กลุ่มอังกะลุงพันปี ต.เขาบายศรี

ประสบการณ์วงอังกะลุงพันปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ประสบการณ์จนถึงปัจจุบัน ๑๕ ปี

โดยได้รับการถ่ายทอดจากอดีตคุณครูสอนดนตรีไทยบ้านหนองคันทรัง และมาฝึกฝนกันต่อ

ความถนัด ความสามารถ :

กลุ่มอังกะลุงพันปี สืบสานดนตรีพื้นบ้าน โดยกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเทศบาลตำบลเขาบายศรี และชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาบายศรี ซึ่งสมาชิก โดยมีเพลงเล่นประมาณ ๒๐๐ เพลง โดยแกะเนื้อเพลงเองและรวบรวมเนื้อเพลงเพื่อส่งต่อให้กับสมาชิกในกลุ่ม

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

ออกงานมงคล และงานอวมงคลในตำบล

ออกงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ออกรายการสุขสโมสรช่อง ๓ แฟมิลี่ ปี ๒๕๕๙ (ของดีบ้านเรา)

ออกงานวันสตรีสากลกลาง จ.จันทบุรี

ออกงานในจังหวัดและจังหวัดข้างเคียง

สาธิตให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเขาบายศรี, โรงเรียนบ้านเนินดินแดงฯ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล

เขาบายศรีบ้านหนองบัว ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ ๕ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๒๕๙๘๓๒๒

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชุมชน ขอแนะนำบางส่วนของปราชญ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลเขาบายศรี อังกะลุงพันปี กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเทศบาลตำบลเขาบายศรี ประธานฯนางสาวสมใจ หงส์รัตน์ อายุ 65 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาตำบลเขาบายศรี และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาบายศรี มีสมาชิกในวงจำนวน 14 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุและเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาบายศรีด้วย มีอายุรวมแล้วเกือบ 1 พันปี จึงตั้งชื่อวงนี้ว่า อังกะลุงพันปี ซึ่งวงอังกะลุงได้เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จากเดิมที่รวมกลุ่มกันเพื่อออกทำงานช่วยเหลือสังคมและชุมชน เมื่อมีเวลาว่างจึงรวมกลุ่มกันตั้งวงอังกะลุงขึ้นมา และฝึกซ้อมการเล่นเพลงต่างๆ จนสามารถออกรับงานได้ทั่วไป โดยแต่ละคนจะแบ่งกันเล่นเครื่องดนตรีต่างๆ ทั้ง กลอง อังกะลุง ฉาบ ฉิ่ง แต่เมื่อรวมกันออกมาแล้วเพลงก็ไพเราะน่าฟัง ซึ่งจนถึงปัจจุบันนี้เล่นอังกะลุงกันมาแบบนี้ 15 ปีแล้ว โดยมีการฝึกซ้อมกันเป็นประจำ ในช่วงเวลา 6 โมงเย็น ถึง 2 ทุ่ม และหากงานศพใดที่สมาชิกของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาตำบลเขาบายศรีเสียชีวิตลง ทางกลุ่มก็จะนำวงอังกะลุงมาเล่นเป็นเจ้าภาพงานศพให้ 1 คืน แต่หากมีการว่าจ้างงานเพิ่มเติมก็จะคิดเงินเป็นรายได้เข้ากลุ่ม

ติดต่องาน/สอบถามข้อมูลได้ที่ประธานฯ หมายเลขโทรศัพท์ 089-2598322

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

นางบุญมี เจริญวรรณ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากใบระกำ, การเย็บตับใบระกำ เย็บตับจากใช้มุงหลังคา การทำนาแบบดั้งเดิมของคนจันทบุรีก่อนแปรสภาพมาทำสวนผลไม้ การปลูกระกำพื้นบ้านสวนเก่าแก่ ๑๐๐ กว่าปีของอำเภอ ภูมิปัญญาการทำอาหารโบราณจากระกำ เช่น แกงส้ม ไก่ต้มส้มระกำ น้ำพริก

วันเดือนปีเกิด/อายุ : พ.ศ.๒๔๗๔ ปัจจุบันอายุ ๙๒ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวน

ประสบการณ์ทำตงนี้เกือบ ๕๐ ปี

โดยคิดค้นทำเองไม่ได้ถ่ายทอดจากใคร

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากใบระกำ, การเย็บตับใบระกำ เย็บตับจากใช้มุงหลังคา

การทำนาแบบดั้งเดิมของคนจันทบุรีก่อนแปรสภาพมาทำสวนผลไม้

การปลูกระกำพื้นบ้านสวนเก่าแก่ ๑๐๐ กว่าปีของอำเภอ

ภูมิปัญญาการทำอาหารโบราณจากระกำ เช่น แกงส้ม ไก่ต้มส้มระกำ น้ำพริก

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

เย็บสาธิตให้กับกลุ่มที่มาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ถ่ายทำรายการทางทีวี หลากๆรายการ การเย็บตับจากใบระกำ และสวนระกำพื้นบ้าน ๑๐๐ กว่าปี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๓๙-๔๓๑๖๐๓

นางวันเพ็ญ เจริญวรรณ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการผสมเกสรระกำพื้นบ้านโดยใช้วิธีการตัดดอกไปผสมเอง โดยการเก็บเกสรแห้งไว้แล้วใช้พู่กันแต้มไปผสมกับสละเขียวชาญการเย็บดับจากใบระกำ โดยมีคุณยายบุญมี ถ่ายทอดให้การทำอาหาร ไก่ต้มส้มใบระกำ,แกงส้ม,น้ำพริก

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๗ ปัจจุบันอายุ ๕๙ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประสบการณ์การผสมเกสรแบบนี้ประมาณ ๓๗ ปี

โดยได้รับการถ่ายทอดวิธีการจากบรรพบุรุษแล้วมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการผสมเกสรระกำพื้นบ้านโดยใช้วิธีการตัดดอกไปผสมเอง โดยการเก็บเกสรแห้งไว้แล้วใช้พู่กันแต้มไปผสมกับสละ

เขียวชาญการเย็บดับจากใบระกำ โดยมีคุณยายบุญมี ถ่ายทอดให้

การทำอาหาร ไก่ต้มส้มใบระกำ,แกงส้ม,น้ำพริก

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

สาธิตการทำให้กับหน่วยงานเกษตรจากอินโดนีเซีย

สาธิตและถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนและตำบลข้างเคียง

สาธิตและถ่ายทอดให้กับนักเรียนและนักศึกษาที่มาเรียนรู้

สาธิตและถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๒-๘๓๐๐๘๑๒

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอื่นๆ

ด้านการแปรรูป เช่น อาหารแปรรูป

จากผลผลิตทางการเกษตร

นางวรรณิ บุญสวัสดิ์

ความถนัด ความสามารถ : ประชาชนชาวบ้านด้านการแปรรูป คิดริเริ่มการแปรรูปทุเรียนมาแบบทอดแล้วโรยเกลือโดยใช้เครื่องไสน้ำแข็งมาตัดแปลงเอาเองในช่วงแรก เอามาใส่ไลต์ทุเรียน แล้วใช้กระทะทอดแบบดั้งเดิม กระทะใบเล็ก แล้วมีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน ริเริ่มแนวทางการแปรรูปแบบกวนดั้งเดิมสูตรธรรมดา จนประยุกต์มาเป็นหวานน้อย จนเป็นที่ติดตลาด ริเริ่มทำท็อปปิ้งทุเรียน, แครกเกอร์ทุเรียน, ขนมฝิงทุเรียน, ทุเรียนเชื่อม

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ปัจจุบันอายุ ๓๓ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กศน.)

ประกอบอาชีพทำสวน

อดีตประธาน OTOP จ.จันทบุรี

ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเขาบายศรี อ.ท่าใหม่

ประสบการณ์การริเริ่มแปรรูปทุเรียนมาเป็นแบบทอด ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ แล้วมาตั้งกลุ่มปี ๒๕๔๓

โดยทุเรียนล้นตลาดในปี ๒๕๓๘ เลยคิดหาวิธีการแปรรูปทุเรียนเลยได้ไอเดียร์จากที่เคยทอดกล้วยขายมาก่อน แล้วมาลองผิดลองถูกมา ๒ ปี

ความถนัด ความสามารถ :

ประชาชนชาวบ้านด้านการแปรรูป

คิดริเริ่มการแปรรูปทุเรียนมาแบบทอดแล้วโรยเกลือโดยใช้เครื่องไสน้ำแข็งมาตัดแปลงเอาเอง

ในช่วงแรกเอามาใส่ไลต์ทุเรียน แล้วใช้กระทะทอดแบบดั้งเดิมกระทะใบเล็ก แล้วมีการพัฒนามาเรื่อยๆ

จนถึงปัจจุบัน

ริเริ่มแนวทางการแปรรูปแบบกวนดั้งเดิมสูตรธรรมดา จนประยุกต์มาเป็นหวานน้อย จนเป็นที่ติดตลาด ริเริ่มทำท็อปปิ้งทุเรียน, แครกเกอร์ทุเรียน, ขนมฝิงทุเรียน, ทุเรียนเชื่อม

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

รางวัลนวัตกรรมสีเขียวเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากกระทรวงวิทย์ฯ

รางวัลนวัตกรรมใหม่ “น้ำกะทิทุเรียนผง” จาก ม.เทคโนโลยีราชมงคล ปี ๒๕๖๐

ทูต OTOP ไปประเทศเอธิโอเปีย ให้กำลังใจ

รางวัลศูนย์เรียนรู้ชุมชนต้นแบบระดับภาค ของกระทรวงสาธารณสุข

รางวัลปลอดภัยใส่ใจผู้บริโภค จากกระทรวงสาธารณสุข

เป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ พัฒนาชุมชน,เกษตร,อุตสาหกรรม,พาณิชย์

เป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยและจากกลุ่มที่มาดูงานใน จ.จันทบุรี

ประกาศนียบัตรจากคณะกรรมการอาหารและยา เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ Primary GMP (ทุเรียนทอด) ปี ๒๕๕๘

รางวัลชนะเลิศการประกวดคัดสรรสุดยอดศูนย์เรียนรู้ชุมชนต้นแบบ ปี ๒๕๕๙ จากคณะกรรมการอาหารและยา

รางวัลดีเด่นด้านการบริหารจัดการองค์กร ประจำปี ๒๕๕๙ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Food Product Award Durian Chips Brand : KHAOBAISRI on the Occasion of Kaset Fair ๒๐๐๗

First Prize Durian contest Processed Durian Product (Fried) from the international Symposium on Durian and other Humid Tropical Fruits (DHTF ๒๐๑๕)

รางวัลคนดีศรีเมืองจันทน์ สาขาส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของอำเภอท่าใหม่ ปี๒๕๕๓ จากสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

เกียรติบัตร OTOP ติดดาวกับ ๑๒ เมือง ห้ามพลาดรายการยกโขยงจโม่งเช้า

ชนะเลิศการประกวดสูตรอาหาร SMEs Champion ปี ๒๕๕๓

รางวัลชนะเลิศอันดับ๒ (นวัตกรรมเขียว-Green Innovation)ประเภทประชาชนและชุมชน ปี ๒๕๕๕

Grand Prize Durian Contest Processed Durian Product ๒๐๑๕

ประกาศนียบัตร รองชนะเลิศอันดับ๑ ประกวดอาหารพื้นบ้านภาคกลาง ปี ๒๕๕๒ เนื่องในงานชุมนุมแพทย์แผนไทยและสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ ๓

รางวัลชนะเลิศอันดับ๑ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับเขต ประจำปี ๒๕๕๙ จากสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรระดับเขตที่๓ จังหวัดระยอง

รางวัลชนะเลิศการคัดเลือกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ปี ๒๕๕๙

รางวัลชนะเลิศการประกวดผลิตภัณฑ์จากชุมชน ประเภททุเรียนกวน ปี ๒๕๕๔

รางวัล OTOP TOP Champion ประเภททุเรียนทอดกรอบ ปี ๒๕๕๒ ในงานวันเกษตรแห่งชาติ

รางวัลที่๑ การประกวดนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทแปรรูปจากผักและผลไม้ในงานมหกรรมสินค้าเกษตรภาคตะวันออก ครั้งที่๒ ปี๒๕๕๖

โล่ประกาศเกียรติคุณ ได้รับการยกย่องและคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรดีเด่นด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรปี ๒๕๕๙

ประกาศเกียรติคุณ “ปราชญ์ภูมิปัญญาด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียน” ปี ๒๕๕๘

รางวัลชนะเลิศ “การประกวดทุเรียนเชื่อม”ในงานมหานครผลไม้ภาคตะวันออก ประจำปี ๒๕๖๐ จากกรมส่งเสริมการเกษตร

รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ๑ การประกวดขนุนเชื่อมในงานมหานครผลไม้ภาคตะวันออก ประจำปี ๒๕๖๐ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร

รางวัลชนะเลิศการประกวดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทุเรียนประเภททุเรียนดิบอบแห้งในงานของดีเมืองจันทน์วันผลไม้ ประจำปี ๒๕๕๓

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๔/๓ หมู่ ๘ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๓๖๔๕๘๕

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรม

นางบุญมี เจริญวรรณ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากใบระกำ, การเย็บตับใบระกำ เย็บตับจากใช้มุงหลังคา การทำนาแบบดั้งเดิมของคนจันทบุรีก่อนแปรสภาพมาทำสวนผลไม้ การปลูกระกำพื้นบ้านสวนเก่าแก่ ๑๐๐ กว่าปีของอำเภอ ภูมิปัญญาการทำอาหารโบราณจากระกำ เช่น แกงส้ม ไก่ต้มส้มระกำ น้ำพริก

วันเดือนปีเกิด/อายุ : พ.ศ. ๒๔๗๔ ปัจจุบันอายุ ๙๒ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวน

ประสบการณ์ทำตรงนี้เกือบ ๕๐ ปี

โดยคิดค้นทำเองไม่ได้ถ่ายทอดจากใคร

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากใบระกำ, การเย็บตับใบระกำ เย็บตับจากใช้มุงหลังคา

การทำนาแบบดั้งเดิมของคนจันทบุรีก่อนแปรสภาพมาทำสวนผลไม้

การปลูกระกำพื้นบ้านสวนเก่าแก่ ๑๐๐ กว่าปีของอำเภอ

ภูมิปัญญาการทำอาหารโบราณจากระกำ เช่น แกงส้ม ไก่ต้มส้มระกำ น้ำพริก

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

เย็บสาธิตให้กับกลุ่มที่มาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ถ่ายทำรายการทางทีวี หลายๆรายการ การเย็บตับจากใบระกำ และสวนระกำพื้นบ้าน ๑๐๐ กว่าปี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๓๙-๔๓๑๖๐๓

นางวันเพ็ญ เจริญวรรณ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการผสมเกสรระกำพื้นบ้านโดยใช้วิธีการตัดดอกไปผสมเอง โดยการเก็บเกสรแห้งไว้แล้วใช้พู่กันแต้มไปผสมกับสละเขียวชาญการเย็บดับจากใบระกำ โดยมีคุณยายบุญมี ถ่ายทอดให้การทำอาหาร ไก่ต้มส้มใบระกำ,แกงส้ม,น้ำพริก

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๗ ปัจจุบันอายุ ๕๙ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประสบการณการผสมเกสรแบบนี้ประมาณ ๓๗ ปี

โดยได้รับการถ่ายทอดวิธีการจากบรรพบุรุษแล้วมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการผสมเกสรระกำพื้นบ้านโดยใช้วิธีการตัดดอกไปผสมเอง โดยการเก็บเกสรแห้งไว้แล้วใช้พู่กันแต้มไปผสมกับสละ

เขียวชาญการเย็บดับจากใบระกำ โดยมีคุณยายบุญมี ถ่ายทอดให้

การทำอาหาร ไก่ต้มส้มใบระกำ,แกงส้ม,น้ำพริก

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

สาธิตการทำให้กับหน่วยงานเกษตรจากอินโดนีเซีย

สาธิตและถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนและตำบลข้างเคียง

สาธิตและถ่ายทอดให้กับนักเรียนและนักศึกษาที่มาเรียนรู้

สาธิตและถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๒-๘๓๐๐๘๑๒

นางสาวแววศิริ ฤทธิโยธี

ความถนัด ความสามารถ : การทำสวนผลไม้อินทรีย์,เงาะ,ทุเรียน,ลองกอง,สละ,มังคุด,ระกำ,สัปปะรดฉีกตา
การทำเค้กทุเรียนแบบกรอบนอกนุ่มใน การปลูกผักปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยชีวภาพเอง,การทำไม้ปัดทุเรียน

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๐๖ ปัจจุบันอายุ ๖๐ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ปัจจุบันประกอบอาชีพทำสวน

ประธานกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ไข่บ้านยางระหง ม.๑๐

ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต.เขาบายศรี

ประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์ ๕ ปี โดยไปอบรมกับเกษตรอำเภอทำใหม่และมาศึกษาเองเพิ่มเติม

รายการโทรทัศน์ ผู้หญิงถึงผู้หญิง ชุมชนสำราญใจ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๓

ความถนัด ความสามารถ :

การทำสวนผลไม้อินทรีย์,เงาะ,ทุเรียน,ลองกอง,สละ,มังคุด,ระกำ,สัปปะรดฉีกตา

การทำเค้กทุเรียนแบบกรอบนอกนุ่มใน

การปลูกผักปลอดสารพิษ

ทำปุ๋ยชีวภาพเอง,การทำไม้ปัดทุเรียน

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

รองชนะเลิศอันดับ ๒ การประกวดผลไม้ มังคุดผิวลายในงานมหานครผลไม้ภาคตะวันออก ประจำปี ๒๕๖๐

เป็นวิทยากรดูงานเรื่องเกษตรอินทรีย์โดยผ่านมาพบเทศบาลตำบลเขาบายศรี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๓๖/๑ หมู่ ๑๐ ต.เขาบายศรี อ.ทำใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๙๙๐๙๑๔๑, ๐๘๙-๙๙๐๙๑๔๑

นางนงลักษณ์ มณีรัตน์

ความถนัด ความสามารถ : ริเริ่มแนวคิดการทำโฮมสเตย์และเปิดสวนท่องเที่ยว ในปี ๒๕๔๘ โดยชุมชนทุเรียน ๑๐๐ ปี ,สวนมังคุด๑๐๐ปี แนวคิดการทำโฮมสเตย์ที่แรกของ จ.จันทบุรี ในปี ๒๕๕๐

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ ปัจจุบันอายุ ๖๙ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี

ประธานท่องเที่ยวชุมชน จ.จันทบุรี

ประสบการณ์การเปิดสวนท่องเที่ยวของ จ.จันทบุรี มา ๑๘ ปี เริ่มเมื่อปี ๒๕๔๘

โดยได้แนวคิดจาก อ.ไพโรจน์ แสงจันทร์ จาก ม.ราชภัฏรำไพพรรณี

ความถนัด ความสามารถ :

ริเริ่มแนวคิดการทำโฮมสเตย์และเปิดสวนท่องเที่ยวในปี ๒๕๔๘ โดยชุมชนทุเรียน ๑๐๐ ปี ,สวนมังคุด๑๐๐ปี แนวคิดการทำโฮมสเตย์ที่แรกของ จ.จันทบุรี ในปี ๒๕๕๐

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

รางวัลผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ดีเด่นระดับอำเภอ ปี ๒๕๕๙

รางวัลกินรี (นาก) จากการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปี ๒๕๕๖

รางวัลดีเด่นประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว(ชุมชนท่องเที่ยว) ปี ๒๕๕๖ จาก ททท. ประกาศนียบัตรจาก อบจ.จันทบุรี รางวัลชมเชย การประกวดอาหารเพื่อสุขภาพประเภทยำผักพื้นบ้าน ปี ๒๕๕๔

รางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

วิทยากรบรรยายให้กับ ม.ราชภัฏรำไพพรรณี เรื่องท่องเที่ยวชุมชน

วิทยากรให้กับผู้มาดูลานที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๑/๑ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖-๘๓๔๙๖๐๔

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

ข้อมูลปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

นางอนงค์ มาประเสริฐ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการนวดแผนไทย, การจับเส้น ตามสูตรที่เรียนมาการทำยาสมุนไพรพื้นบ้าน, การทำลูกประคบสมุนไพรทำลูกมะพร้าวรวนวดเท้าทำน้ำสมุนไพรทานเอง, ปลูกขาใบหม่อนขงทานเอง แก้ความดัน (๑.ตะไคร้ ๒.อัญชัน ๓.ใบย่านาง ๔.ใบเตย ๕.หม่อน)

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๐ ปัจจุบันอายุ ๓๖ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (มศ.๓)

อดีตข้าราชการครูโรงเรียนเอกชน ปัจจุบันประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประสบการณ์การนวดตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-๒๕๕๘ โดยมีการอบรมและดูตำราการนวด

เรียนวิชาการนวดแผนไทยและสมุนไพรพื้นบ้านจากอาจารย์และอบรมที่ กศน.อำเภอเมืองจันทบุรี

โดยเรียนแบบเคลย์ศักดิ์และแบบราชสำนัก อย่างละ ๖๐ ชม.

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการนวดแผนไทย, การจับเส้น ตามสูตรที่เรียนมา

การทำยาสมุนไพรพื้นบ้าน, การทำลูกประคบสมุนไพร

ทำลูกมะพร้าวรวนวดเท้า

ทำน้ำสมุนไพรทานเอง, ปลูกขาใบหม่อนขงทานเองแก้ความดัน (๑.ตะไคร้ ๒.อัญชัน ๓.ใบย่านาง ๔.ใบเตย ๕.หม่อน)

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาอาชีพครูบูรณาการ “นวดเพื่อสุขภาพ” ปี ๒๕๔๘ ณ วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านให้กับคนในชุมชน

วิทยากรสมุนไพรพื้นบ้านโรงพยาบาลเขาสุกุมิ, รพ.สต.ยางระหง, ให้กับผู้สูงอายุฟังเรื่องการทำลูกประคบ และเรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๘๘/๗ หมู่ ๑๐ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๗๐๒๕๖๖๒

ข้อมูลปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลเขาบายศรี อำเภอนาทม จังหวัดจันทบุรี

นางยุพา วชิรศักดิ์

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยด้านเวชกรรม ผดุงครรภ์ หัตถเวช เภสัช และเป็นครูผู้ฝึกสอนด้านแพทย์แผนไทย และภูมิปัญญาชาวบ้าน สมุนไพร สมุนไพรครีมบำรุงผิวหน้า โลชั่น ผิวกาย ควบคุมความมัน ครีมปรับสภาพผิว นวดแผนไทยแก้อาการปวดเมื่อยของร่างกาย

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ปัจจุบันอายุ ๓๑ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ปัจจุบันประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประสบการณ์การนวดตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน โดยมีการอบรมและดูตำราการนวด

เรียนวิชาการนวดแผนไทยและสมุนไพรพื้นบ้าน โดยเรียนแบบเชลยศักดิ์และแบบราชสำนัก

และเป็นครูผู้ฝึกสอนด้านแพทย์แผนไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ประสบการณ์แพทย์แผนไทยด้านเวชกรรม ผดุงครรภ์ หัตถเวช เภสัช

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการนวดแผนไทยแก้อาการปวดเมื่อยของร่างกาย ตามหลักสูตรที่เรียนมา

การทำยาสมุนไพรพื้นบ้าน,สมุนไพรครีมบำรุงผิวหน้า โลชั่น ผิวกาย ควบคุมความมัน ครีมปรับสภาพผิว

แพทย์แผนไทยด้านเวชกรรม ผดุงครรภ์ หัตถเวช เภสัช

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านให้กับคนในชุมชน

เป็นครูผู้ฝึกสอนด้านแพทย์แผนไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน

เป็นแพทย์แผนไทยด้านเวชกรรม ผดุงครรภ์ หัตถเวช เภสัช

การทำยาสมุนไพรพื้นบ้าน,สมุนไพรครีมบำรุงผิวหน้า โลชั่น ผิวกาย ควบคุมความมัน ครีมปรับสภาพผิว

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๒๐/๑ หมู่ ๘ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖-๔๙๙๒๕๕๘

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- พืชสมุนไพร

ชุมชนเขาบายศรีนอกจากจะมีความหลากหลายในเรื่องของผลไม้แล้ว ซึ่งจากการสำรวจ ระหว่างเที่ยวอนุรักษ์เขาบายศรีและคุณประยงค์ ยิ้มโสภา หรือหมอยง รองประธานชมรมรักษาสสมุนไพรและแพทย์แผนไทย เมื่อปี 2549 พบพืชสมุนไพรในบริเวณดังนี้

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
1.ชายผ้าสีดา		กาบแห้งใช้เป็นยาคลอตก
2.ฝักก้ามปู	เป็นฝัก	เป็นยาเรียกน้ำย่อย ทำให้รับประทาน อาหารอร่อย ทำให้เจริญอาหาร
3.ฝักขี้ยาง	ใบดอกและลำต้นมีสีเขียว มีน้ำยางสีขาว ลำต้นสูงประมาณ 1 ฟุต	เป็นยาระบาย ถ้ากินใบสดจะเป็นยาถ่ายจัด
4.กัญชานา		เป็นยาระบาย , เป็นยาแก้ปวดเมื่อย
6.ไมยราพ+รากต้นหญ้าคา+บานไม่รู้โรยป่าดอกขาว	ไมยราพต้นลักษณะเป็นหนา + หญ้าคาเป็นใบหน้าแหลม + คล้ายใบไม่รู้โรยบ้านแต่เล็กกว่า	ต้มรวมกันใช้ดื่มแทนน้ำ แก้ไข้ทับระดู (ชั้นเป็นหนักหรือชั้นเพ้อ)
7.หญ้าขี้เฒ่า	คล้ายบานไม่รู้โรยเลยบ้านแต่มีขนาดเล็กกว่า	ต้มใช้ดื่มแก้ไข้ทับระดู (ชั้นธรรมดา)
8.ลูกใต้ใบขาว	ผลใต้ใบสีขาว	ลดน้ำตาลในเลือด
9.ลูกใต้ใบเขียว	ผลใต้ใบสีเขียว	แก้โรคกระเพาะ , ลดกรดในกระเพาะ, ไข้กับกุ้งได้
10.ลูกใต้ใบสีแดง	ผลไม้ใบสีแดง	ล้างสารฮีโมที่ฉีดในระยะ 7 วัน ใช้จำนวนประมาณ 4 ต้น (เป็นสารยับยั้งมะเร็ง)
11.สาบเสือ(เบญจมาศไร่)		ใช้ 19 ใบ ลดน้ำตาลในเลือด/เป็นแผลเล็กน้อย ไข้กับปุนเคี้ยวหมาก
12.ก้างปลาขาว		แก้ชางขโมย (ตาลขโมย) โรคขาดสารอาหารในเด็ก, แก้กระพั่น (เด็กเป็นไข้และชัก)
13.ลูกขี้คอก	ดอกจะเหนียวติดตามเสื้อผ้าเวลาเดินผ่าน	ใช้ทั้งต้นต้มแก้ไข้ แผลงน้ำ แผลงอาหาร
13.ต้นข่อย		เป็นยากัดเสลด,นำไปต้มกับเกลือแล้วอมแก้รำมะนาด,ฝนกับน้ำขาวข้าวแก้สำแรง,ลำต้นไปแช่น้ำเกลือนำไปฝนกับฟันทำให้ฟันแข็งแรง

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
14.มะลิวัลย์ (มะลิป่า)	ดอกสีขาวเป็นแฉกๆ เล็ก มีกลิ่นหอม	แก้โรคเส้น
15.กั้งหัน/มารจำกั๊ด		รากเป็นยาแก้ไข้
16.เกล็ดหอยป่า		แก้โรคเส้น
17.ไม้ลาย		เป็นยาคลายกล้ามเนื้อ (โดยทำเป็นลูกประคบ)
18.ต้นนนทรี		เป็นยาสมานแผล ใช้เปลือกต้มกับเกลือ+น้ำปูนใส แก้แผลเบาหวาน (ต้นสีเสียด)
19.ต้นยางน่อง		เป็นยาสลบ ซึ่งชาวบ้านใช้ปั่นเป็นปลายลูกดอกธนูเพื่อยิงสัตว์
20.ต้นโครงเครง		แก้ไข้ แก้เส้น
21.สาบแร้ง สาบกา (แสนโคก) ภาษาทางจันทบุรี ภาษาทางกาญจนบุรี เรียกว่าไม้เสียบกันพระร่วง		รักษาโรคเอดส์
22.มะเดื่อหอม		แก้โคเส้น
23.ต้นอีปัด (ทางจันทบุรีเรียกต้นที่ปัด)	ใบเล็กมีลูกสีเขียว	แก้ไข้ทับ
24.หางไหลแดง (โสมแดง)		ดอกเหลืองเป็นยาชูกำลัง , ใช้แก่นหรือรากฝนกับเหล้าเป็นยาขับเลือดเสีย (คนกำลังตั้งท้องห้ามกิน)
25.เป่าใหญ่ (มีมากบนเขาบายศรี)		แก้ปะดง , ใช้ต้มกินเฉพาะน้ำ (เป่าน้อยแก้โรคกระเพาะ)
26.ผักหวานป่า	ลูกสีเหลือง	ส่วนรากใช้กับกระต่ายแก้พิษหมาบ้ากัด
27.ปลาไหลเผือก		เป็นยาไล่แมลง ใช้ใบหมักประมาณ 1 ปี แล้วนำไปฉีดพ่น (คนโบราณเชื่อว่าใช้รากปิดตามตัวป้องกันไข้มาลาเลีย)
28.ลูกคุย	เป็นไม้เถาวัลย์ ลูกดิบสีเขียว ลูกสุกสีเหลืองออกส้มๆ	เป็นยากล่อมกุมาร (เด็กในครรภ์) โดยใช้ลูกดิบคอง (ลูกสุกกินได้)
29.ต้นตายปลายเป็น	เป็นเถาวัลย์เส้นเล็กๆสีเขียว (ขึ้นมาก บริเวณชายทะเล)	ใช้ต้มทั้งต้นกินประมาณครึ่งแก้ว หลังอาหารเข้าเย็น แก้โรคไต ขับปัสสาวะ
30.ยังใหญ่		เป็นยารวม แก้โรคเส้น (ไข้เส้น)
31.หนุทองขาว	ใบหลังจะขาว คล้ายกาเครือดำ กาวเครือแดงและใบหนุนา	เป็นยาบำรุงกำลัง

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
32.หญ้านาง(เถาวัลย์เขียว)	เป็นเครือมีสีเขียว	เป็นยาเย็น,แก้ไข้ลดไข้,เป็นยา ประสานน้ำนมทำให้น้ำนมเยอะ วิธีการทำคือ คั้นหรือโขกกับน้ำข้าว ข้าวแล้วกินกับน้ำอุ่นๆ
33.ผักขมหิน,ผักขมหัด	ความยาวลำต้นประมาณ 10 – 15 ซม.ผักขมหินต้นจะแดง(เป็นตัวผู้)ผัก ขมหัดต้นจะเขียว(ตัวเมีย)	แก้เชื้อไวรัส แก้ผื่นคัน แก้ปะดง
34.ไผ่จืด	คล้ายต้นไผ่แต่เล็กมาก	เป็นยาแก้พิษ ถอนพิษ
35.ไข่ปลา		เป็นยาเย็น แก้ไข้
36.นมราชสีห์		เป็นยาแก้ฝีหนอง
37.มะเขือขื่น	เหมือนมะเขือทั่วไป แต่ลูกแก่จะ สี เหลือง มีรสขม	เป็นยาสมุนไพรและอาหาร แก้ คลายเส้น
38.ต้นอีเหนียว	ดอกจะชอบติดเสื่อผ้าเวลาเดิน	เป็นยาเย็นแก้ไข้
39.ว่าสเลดพังพอน		แก้พิษงูกัด แมลงกัดต่อย (ส่วนหัว โขกกับเหล้า)
40.ละหุ่งแดง		แก้ท้องเดิน ใบแก้วิงเวียนศีรษะ
41.ดอกแดง		เป็นยาสมานแผล
42.ต้นตาไก่	ลูกสีแดง	แก้เริม โรคผิวหนัง
43.สลด		แก้ฝีหนอง (วิธีทำน้ำข้าวสุก+เกลือ+ ไพร โขกให้เข้ากันนำไปพอกที่หัวฝี สามารถดูดหัวฝีได้) แก้มะเร็ง
44.พริกไทยป่า	ตระกูลเดียวกับตะคล้าน	ยาขับลม
45.หมูทะเลง		รักษามะเร็ง รักษาฝีหนอง
46.ผักคราวหัวแหวนนา		แก้ปวดฟัน (จมน้ำพริกกินได้)
47.หนาดหอม		ใช้ต้มทั้งต้นแก้เบาหวาน
48.ตาลจุก		แก้ซางขโมย(ตาลขโมย)ในเด็ก เด็ก ขาดสารอาหาร
49.เร่วหอม	คล้ายกับต้นขาในจะสากๆ	ใช้หัวต้มกินแก้โรคตับอักเสบ (ตาม ร้านก๋วยเตี๋ยวใช้ดับกลิ่นคาว เวลา นำไปลวกห้ามตัดลำต้นจะทำให้ตาย และคนมีรอบเดือนห้ามเดินผ่านจะ ทำให้เร่วหอมตายมีสรรพคุณมาก
50.เต่าเกลียด		หัวแก้มะเร็ง (เป็นยาบวก) แก้ฝี หนอง
51.หัวแอกหัวโล		เป็นยาเย็น ลดไข้
52.หญ้าใบไม้		ป้องกันเลือดออก ใช้ต้มทั้งต้น
53.อุตพิษ		แก้แมลงกัดต่อย(โขกกับเหล้าแล้ว พอก)

ชื่อพืชสมุนไพร	ลักษณะเด่น	สรรพคุณ
54.สังกรณี	ต้นจะม่วง ท้องใบม่วง ดอกจะมีรสขม (คล้ายกับดอกข้าวสารตีชวา ท้องใบจะเขียวทำอาหารกินได้ เป็นยารวมกับสังกรณี)	
55.ตำแยชี้ไก่		แก้ปะดง (ต้มทั้งต้น)
56.หวายลิง		แก้เส้น
57.ตำลึงตัวผู้	ใบจะมี 5 แฉกสีเขียว	เป็นยาระบาย (ถอนพิษ)
58.พญาหน้าดำ		แก้ผื่นหน้าดำ ฟอกเลือด ทำให้หน้าผ่องใสใช้ต้มกิน
59.อบเชยเถาว์	เป็นไม้เถาว์ใบจะยาวโค้งมกลิ้นเถาว์จะเหมือนอบเชย	เป็นยาฟอกเลือด
60.กั้งหัน	ใบยาวโค้งมกล	แก้ไข้
61.ตีปรี		เป็นอาหารสมุนไพร ขับลม
62.เตย	ต้นอยู่กันเป็นกอ ใบสีเขียวยาว	เป็นยาแก้ไข้ ยาเย็น (ต้มกับน้ำแล้วใช้ดื่ม)
63.ตะเกลือ		เป็นยาลดไข้ (ต้มกับน้ำ ต้มทั้งต้น)
64.บัวบก	จะขึ้นตามพื้นที่แฉะ	แก้ร้อนใน แก้ไข้ (ปุ่มที่ต้นกินมากจะช้ำบเลือด)
65.กานพลู		ใช้ดอกแห้งเอามาอม แก้รำมะนาด เหมื่อยบวม
66.ต้นยี่โถดอกแดง	ดอกมีสีแดง	สามารถไล่แมลงได้ (ปลูกไว้ในสวนในไร่ ต้นละมุนจะลดแสงรบกวนได้)
67.พุทธรักษา	ดอกจะเป็นชั้นสีขาวๆ	ดอกเป็นยาบำรุงหัวใจ
68.กรวยป่า(พบมากเป็นกรวยข้าวเหนียว)	เป็นหัวฝังใต้ดิน มีสีเทา (จุดสังเกตกรวยข้าวเหนียวจะมีเนื้อในสีเหลือง ส่วนกรวยข้าวเจ้าจะมีเนื้อในสีขาว) ต้นเป็นหนาม สีเขียว	เป็นยาลดความอ้วน (เวลานำไปทำต้องนำหัวกรวยไปแช่น้ำไหลไว้ประมาณ 1 อาทิตย์ไม่อย่างนั้นกินแล้วจะเมา)
69.ต้นเขยตาย		เป็นยาแก้พิษงู โดยใช้ส่วนรากฝนกับเหล้า ถ้าใช้แก้ไข้ใช้ส่วนรากฝนกับน้ำข้าวข้าว
70.ดอกเข็มขาว	ดอกเหมือนดอกเข็ม แต่มีสีขาว	แก้โรคกระเพาะ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลเขาบายศรี อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

นายสมศักดิ์ พานิชอัตรา

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การทำอุโมงค์น้ำ เพื่อเชื่อมต่อเข้าหากันระหว่างบ่อ โดยอุโมงค์จะมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม เหตุผลเพื่อป้องกันการพังทลาย หรือการถล่มของดิน

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓ ปัจจุบันอายุ ๕๓ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ปัจจุบันประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประสบการณ์การทำงานมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๓-ปัจจุบัน โดยมีการศึกษาเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น

ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยมีการอนุรักษ์พันธุ์ไม้พื้นเมือง เช่น ต้นทุเรียนขนาดใหญ่ขนาด ๓ คนโอบ

พันธุ์ฮีหัวบ่อ เป็นสวนผลไม้ชีวภาพ ๑๐๐ %

ความถนัด ความสามารถ :

การทำสวนผลไม้ชีวภาพ ๑๐๐% โดยอาศัยแมลงกำจัดแมลง ใช้การตัดหญ้า แทนการใช้ยากำจัดวัชพืช

การทำอุโมงค์น้ำเพื่อเชื่อมต่อเข้าหากันระหว่างบ่อ เพื่อป้องกันการพังทลายหรือการถล่มของดิน

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องการทำสวนผลไม้ชีวภาพ ๑๐๐% โดยอาศัยแมลงกำจัดแมลง ใช้การตัดหญ้า แทน

การใช้ยากำจัดวัชพืช

เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องการทำอุโมงค์น้ำเพื่อเชื่อมต่อเข้าหากันระหว่างบ่อ เพื่อป้องกันการพังทลายหรือการ

ถล่มของดินและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทคโนโลยีท้องถิ่นบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวสวน

อุโมงค์น้ำ

ในหมู่บ้านเขาบายศรีนั้น สวนเก่าแก่หลายสวนจะมีอุโมงค์น้ำเกือบทุกสวน โดยการทำอุโมงค์น้ำนั้นมีแนวคิดมาจากการทำอุโมงค์เพื่อหาพลอยตามสายแร่ อุปกรณ์ในการขุดบ่ออุโมงค์น้ำประกอบด้วยบุงกี จอบ 2 ขา จอบอีเต้อ (มีลักษณะปลายแหลม) เชือก รอก ตะขอ (ไว้เกี่ยวบุงกี) และในการขุดลอกอุโมงค์น้ำนั้นจะต้องใช้คนประมาณ 5 คน โดยจะใช้คนขุดบ่อ 1 คน คนสำหรับช่อ (คนสาวดิน) 2 คน คนเข้าดิน (เข้าไปขุดดินให้เกิดเป็นอุโมงค์) 1 คน และคนโยยดิน อีก 1 คน ซึ่งในการขุดบ่อแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าของและข้อตกลงระหว่างกัน ขอบบ่อนั้นมีความกว้างประมาณ 1.20 เมตร ส่วนความลึกแล้วแต่พื้นที่ ว่าจะอยู่ในความลึกประมาณใด เมื่อขุดลึกลงไปถึงตาน้ำแล้วจะขุดลึกลงไปอีกประมาณ 1 เมตร เพื่อให้แน่ใจว่ามีน้ำในปริมาณที่เพียงพอ จากนั้นจึงทำการขุดอุโมงค์เพื่อเชื่อมเข้าหากันระหว่างบ่อ ในอุโมงค์ที่เชื่อมกันนั้นจะมีความกว้างประมาณ 1 เมตร สูงประมาณ 1.50 เมตร อุโมงค์จะมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม เหตุผลที่ทำเช่นนี้เพื่อป้องกันการพังทลายหรือการถล่มของดิน ซึ่งเทคนิคนี้จะแข็งแรงกว่าการขุดเจาะอุโมงค์เป็นแบบวงกลม

ในการขุดเจาะอุโมงค์จะเจาะทั้ง 2 ทาง เพื่อความรวดเร็ว โดยแต่ละบ่อจะมีอุโมงค์เชื่อมหากันในระยะไม่เกิน 10 เมตร (5 วา) เนื่องจากอากาศมีน้อยถ้าระยะทางมากกว่านี้ช่างขุดอาจได้รับอันตรายถึงชีวิตได้ส่วนวิธีการที่จะทำให้รู้ว่าขุดบ่อต่อไปตรงอุโมงค์ที่เจาะไว้หรือไม่นั้น คนที่อยู่ปากบ่อจะเป็นคนเลี้ยงโดยใช้ไม้ชี้ไปทางทิศนั้น คนที่อยู่กันบ่อจะเป็นคนบอกว่าไม่ควรหันไปทางทิศไหน เมื่อได้ทิศทางอุโมงค์ที่ถูกต้องแล้วคนที่อยู่ปากบ่อก็จะกระระยะที่ 10 เมตร แล้วก็ขุดตรงนั้น ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ตามที่เจ้าของสวนต้องการ ส่วนเคล็ดลับในการเจาะอุโมงค์น้ำ คือ บริเวณดินที่อ่อนจะไม่เจาะ เพราะดินจะพัง อาจเกิดอันตรายต่อคนเจาะอุโมงค์ได้ คนที่เจาะจะเลือกบริเวณดินที่แข็งแรงเท่านั้น

ราคาการขุดเจาะอุโมงค์น้ำ เมื่อ 30 กว่าปีที่ผ่านมา จะคิดราคา 120 บาท ต่อวา (2 เมตร) เข้าอุโมงค์ 250 บาท ต่อวา (2 เมตร) แต่ปัจจุบันราคานี้คงหาไม่ได้อีกแล้ว เพราะปัจจุบันไม่มีช่างขุดและไม่มีการสืบทอดเทคนิควิธีการนี้ จึงเหลือไว้เพียงบ่ออุโมงค์เก่าที่ยังสะท้อนถึงเรื่องราวในอดีตและภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่าที่ได้สร้างเอาไว้ให้เราศึกษาต่อไป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอื่นๆ

เช่น อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน

อาหารโบราณ

นางบุญมี เจริญวรรณ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากใบระกำ, การเย็บตับใบระกำ เย็บตับจากไข่มุกหลังคา การทำนาแบบดั้งเดิมของคนจันทบุรีก่อนแปรสภาพมาทำสวนผลไม้ การปลูกระกำพื้นบ้านสวนเก่าแก่ ๑๐๐ กว่าปีของอำเภอ ภูมิปัญญาการทำอาหารโบราณจากระกำ เช่น แกงส้ม ไก่ต้มส้มระกำ น้ำพริก

วันเดือนปีเกิด/อายุ : พ.ศ.๒๔๗๔ ปัจจุบันอายุ ๙๒ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวน

ประสบการณ์ทำตรงนี้เกือบ ๕๐ ปี

โดยคิดค้นทำเองไม่ได้ถ่ายทอดจากใคร

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากใบระกำ, การเย็บตับใบระกำ เย็บตับจากไข่มุกหลังคา

การทำนาแบบดั้งเดิมของคนจันทบุรีก่อนแปรสภาพมาทำสวนผลไม้

การปลูกระกำพื้นบ้านสวนเก่าแก่ ๑๐๐ กว่าปีของอำเภอ

ภูมิปัญญาการทำอาหารโบราณจากระกำ เช่น แกงส้ม ไก่ต้มส้มระกำ น้ำพริก

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

เย็บสาธิตให้กับกลุ่มที่มาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ถ่ายทำรายการทางทีวี หลายๆรายการ การเย็บตับจากใบระกำ และสวนระกำพื้นบ้าน ๑๐๐ กว่าปี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๓๙-๔๓๑๖๐๓

นางวันเพ็ญ เจริญวรรณ

ความถนัด ความสามารถ : ภูมิปัญญาการผสมเกสรระกำพื้นบ้านโดยใช้วิธีการตัดดอกไปผสมเอง โดยการเก็บเกสรแห้งไว้แล้วใช้ฟูกันแด้มไปผสมกับสละเขียวชาญการเย็บตับจากใบระกำ โดยมีคุณยายบุญมี ถ่ายทอดให้การทำอาหาร ใก่ต้มส้มใบระกำ,แกงส้ม,น้ำพริก

วันเดือนปีเกิด/อายุ : เกิดวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๗ ปัจจุบันอายุ ๕๙ ปี

ประวัติ (พอสังเขป) :

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้

ประสบการณ์การผสมเกสรแบบนี้ประมาณ ๓๗ ปี

โดยได้รับการถ่ายทอดวิธีการจากบรรพบุรุษแล้วมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ความถนัด ความสามารถ :

ภูมิปัญญาการผสมเกสรระกำพื้นบ้านโดยใช้วิธีการตัดดอกไปผสมเอง โดยการเก็บเกสรแห้งไว้แล้วใช้ฟูกันแด้มไปผสมกับสละ

เขียวชาญการเย็บตับจากใบระกำ โดยมีคุณยายบุญมี ถ่ายทอดให้

การทำอาหาร ใก่ต้มส้มใบระกำ,แกงส้ม,น้ำพริก

ผลงานหรือรางวัลเด่นที่ได้รับ :

สาธิตการทำให้กับหน่วยงานเกษตรจากอินโดนีเซีย

สาธิตและถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนและตำบลข้างเคียง

สาธิตและถ่ายทอดให้กับนักเรียนและนักศึกษาที่มาเรียนรู้

สาธิตและถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกษตรรักษ์เขาบายศรี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ/เบอร์โทรศัพท์ :

บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๔ ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๒-๘๓๐๐๘๑๒